

FÖRRETET

EN TIDNING FÖR DIG INOM JORDBRUK OCH LANDSBYGD | LÄNSSTYRELSEN I JÖNKÖPINGS LÄN | NR 1 2015

SAM-ANSÖKAN 2015

Hjälp med din SAM-ansökan i datorstuga | Förändringar i Gårdsstödet, Miljöersättningarna och Tvärvillkoren | Flertal stöd öppnar för ansökan i september

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

FÖRVETET

UTGIVARE

Länsstyrelsen i Jönköpings län
Telefon 010-22 36 000
E-post jonkoping@lansstyrelsen.se
Webb www.lansstyrelsen.se/jonkoping

ANSVARIG UTGIVARE

Lars Sandberg, Avdelningschef
Landsbyggsavdelningen,
Länsstyrelsen i Jönköpings län
E-post lars.sandberg@lansstyrelsen.se

UTGIVNINGSPLAN 2015

6 mars, 15 maj,
18 september, 11 december

PRENUMERATION

Önskar du prenumerera på Förvetet
kontakta Länsstyrelsens växel.
Prenumerationen är kostnadsfri.
Telefon 010-223 60 00
E-post jonkoping@lansstyrelsen.se

AD OCH LAYOUT

Jenny Gustafsson

FOTO

Länsstyrelsen i Jönköpings län
(om inget annat anges).
Framsida Smålandsbilder

UPPLAGA

5 200 exemplar

TRYCK

TMG Tabergs

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

miljöDIPLOMERAD
av Jordbruksdepartementet

Förvetet delfinansieras
av EU-medel

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Nytt år med många möjligheter

Så har vi kommit in en bit på 2015 – året vi har stora förhoppningar på. Det kommer förmodligen att bli ett händelserikt år. Vi har ett nytt landsbyggsprogram 2014–2020 som det ska fattas beslut om. Det är EU-kommissionen som ska fatta beslutet och den senaste informationen säger att det är Sverige som står näst på tur, vilket sker i juni 2015. Det kan förstås ställa saker och ting på ända, eftersom sista ansökningsdag att söka jordbruksstöd är planerad till 12 maj.

Mycket av innehållet i det nya landsbyggsprogrammet är fortfarande oklart. Regeringen och EU verkar överens om huvuddragen, men hur det ser ut på mer detaljerad nivå må vara osagt. Det har ännu inte kommit något förslag om vilka ersättningsnivåer som ska gälla för de olika miljöstöden. Just nu pågår det också en diskussion om kompensationsbidraget. Det är ännu inte bestämt hur det ska formas eller om det kommer att gå att söka i vårt län. Jönköpings län är ett av de mest djurtäta i landet och många av våra lantbrukare har fått ta del av kompensationsbidraget i det tidigare Landsbyggsprogrammet 2007–2013. För stödåret 2014 betalade vi ut totalt 465 miljoner kronor i jordbruksstöd. Av dessa gick cirka 71 miljoner kronor till kompensationsbidraget. Det är pengar som verkligen gör skillnad för lantbrukarna!

Årets första nummer av Förvetet är vårt speciella SAM-nummer. Vi har försökt få till så mycket information vi kan om de nya stöden, SAM-Internet och annat som är bra att veta. Jag vill också passa på att göra reklam för vår webbplats www.framtidenslandsbygd.se. Här kan du hålla koll på vad som händer i det nya landsbyggsprogrammet 2014–2020.

Numret är också fyllt av andra spännande och intressanta artiklar. Trevlig läsning!

Maria Åkesson, Enhetschef Jordbruksstöd

DETTA NUMRETS FÖRFATTARE

Vill du komma i
kontakt med någon
artikelförfattare?

Vi nås via telefon 010-223 60 00
e-post fornamn.efternamn
@lansstyrelsen.se

Anna Kristensson

Britta Lidberg

Emanuel Schmit

Ingela Tärnåsen

Jan-Ola Karlsson

Jenny Sundell

Jens Mattsson

Lone Möller

Malin Lennartsson

Monika Gustafsson

Nina Elmsjö

Thordis Samuelsson

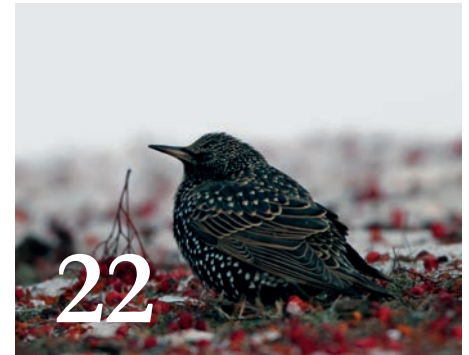

Tomas Areslätt

Sofia Ellergård

Ej på bild: Emelie Andersson och Pernilla Ardholt.

Innehåll nr 1 2015

4 SAM-ansökan 2015 Snart öppnar SAM Internet. Information för dig som ska göra SAM-ansökan. 5 Hjälp med din ansökan i datorstuga Kom till oss och få hjälp med att göra din SAM-ansökan i SAM-Internet. 6 Mina sidor Följ dina ärenden, gör stödansökningar, kontrollera dina uppgifter... 7 E-legitimation Nu gäller e-legitimation för SAM-Internet 7 Ny adress och telefonnummer för jordbrukarstöd 8 Förändringar i Gårdsstödet Flera förändringar om vad som är stödberättigad jordbruksmark och hur mark ska skötas. 10 Miljöersättningar 2015-2020 12 Flera stöd öppnar för ansökan i september Flera projekt- och företagsstöd samt stöd för miljöinvesteringar väntas öppna för ansökan i september. 13 Utan mjölkproducenter – ingen levande landsbygd Mjölkproduktionen utgör basen i länets jordbruk och därmed även grunden för landsbygdsutvecklingen i Jönköpings län. 14 Vad ska du tänka på inför en tvärvillkorskontroll? Hur går en tvärvillkorskontroll till? Hur undviker du avvikelser vid tvärvillkorskontroll? Vilka är de vanligaste felen? 17 Ändringar i regelverk och kontrollrutiner för tvärvillkor	18 Så erövrar man titeln Årets Matlandethuvudstad När flera samverkar kan man skapa en rejäl succé. En positiv spiral växer fram där framgång föder framgång. 20 Konsten att förverkliga en dröm Ingenting tycks vara omöjligt i Näshult. Förutom livsmedelsbutik har Mats och Sara även startat restaurang, inredningsbutik och konferensanläggning. 22 Gynna mångfalden på gården Flyttfåglarnas ankomst hör våren till. Sånglärkan, staren, svalor, gråsparvar och pilfinkar. 24 Kulturmiljöprofil för Jönköpings län Vad är typiskt för länets materiella kulturarv? Åtta områden har vaskats fram. I detta nummer kan du läsa om två av dem. 26 Integrerat växtskydd och sprutteter Alla som använder kemiska växtskyddsmedel i sin verksamhet ska tillämpa integrerat växtskydd. 28 Kalka för livet Försurningen är ett av länets största miljöproblem! 30 Varg Under året kommer vi att ha extra fokus på de stora rovdjuren i länet. Först ut är vargen. 31 Sparsam körning med lantbruksmaskiner KRAV-anslutna odlare måste från och med i år ha utbildning i sparsam körning. 31 Kurs om lamning och lammingshjälp 31 Att äga och förvalta diken En fungerande dränering av åkermarken är en förutsättning för god produktion.

SAM-ansökan 2015

Den nya jordbrukspolitiken innebär att en del stöd och villkor kommer att förändras. Flera detaljer kring de nya stöden är dock ännu inte beslutade. Uppdaterad information om stöden hittar du på Jordbruksverkets webbplats.

Text Pernilla Ardholt

SAM-INTERNET

SAM-Internet är en e-tjänst från Jordbruksverket där du gör din ansökan. SAM-Internet öppnar för ansökningar den 16 mars 2015. Samma vecka får du också ett brevutskick från Jordbruksverket som innehåller information om stöden och ansökan. Sista ansökningsdag blir troligtvis den 12 maj 2015, datumet är ännu inte beslutat när detta skrivs.

E-LEGITIMATION OCH LÖSENORD

I första hand ska du använda e-legitimation vid inloggning i SAM-Internet. Ska någon annan göra ansökan åt dig kan du ge en fullmakt till den personen. Har du ingen e-legitimation eller ingen möjlighet att skaffa sådan så finns fortfarande möjlighet att logga in med lösenord. Du får inget nytt lösenord utskickat till dig utan du använder det lösenord du senast använde när du loggade in. Behöver du ett nytt lösenord kan du beställa det på Jordbruksverkets webbplats, gå till SAM-Internet sidan. Har du ingen möjlighet att beställa ett lösenord själv kan du ringa till Länsstyrelsen, så beställer vi ett lösenord till dig.

NY BRUKARE

Ska du för första gången söka stöd i SAM-Internet i år? Då behöver du ett kundnummer för att kunna

logga in i SAM-Internet. Ta kontakt med Länsstyrelsen så får du ett kundnummer. Vi behöver också en fastighetsbeteckning på den fastighet du ska söka stöd på så vi kan koppla en karta till dig. Efter det kan du se jordbruksblocken när du loggar in.

BRUKARSKIFTE

Ska du ta över ett jordbruksföretag i år? Om du ska ta över ett helt företag så finns möjlighet att föra över den förra brukarens ansökan till dig i SAM-Internet. Detta måste göras innan du börjar med din ansökan. Ta kontakt med Länsstyrelsen så hjälper vi dig, vi behöver kundnummer/personnummer på tidigare brukare. När du sedan har fått klartecken från oss så finns förra brukarens ansökan när du loggar in i SAM-Internet. Observera att överföringen kan endast göras vid helt brukarskifte, det vill säga när du tar över hela ansökan från en tidigare brukare.

STÖDRÄTTER

På Mina sidor på Jordbruksverkets webbplats kan du föra över stödrätter till en annan brukare, du får en bra översikt över dina stödrätter och överföringen sker direkt. Överföringen går även att göra via blankett. I år kommer de stödrätter som du inte har mark för den 12 maj att dras in till den nationella reserven. ■

VIKTIGT ATT TÄNKA PÅ I DIN ANSÖKAN

- Under "Övriga upplysningar" ska du skriva upplysningar som rör din ansökan.
- Under "Föreslå ändring av block" ska du ENDAST skriva kommentarer som rör ändringar av ett jordbruksblock, till exempel gränsändringar.
- Försäkra dig om att den mark du söker stöd för kommer att användas som jordbruksmark under hela året. Kommer du till exempel stycka av en tomt under året ska den delen inte tas med i ansökan även om du hinner ta en skörd innan. Om du söker stöd för mark som inte används för jordbruksverksamhet eller om du söker stöd för en större areal än blockarealen kan du få avdrag på dina stöd.
- Var noga med att undersöka att du har förfoganderätt för den mark du söker stöd för.
- Kolla att du ritat in skiften och angett gröda på de block du söker stöd för.
- Läs igenom alla fel, varningar och observera innan du skickar in ansökan. Även om alla varningar och observationer inte går att få bort så är det viktigt att du tagit ställning till informationen och varningstexterna.
- Du är själv ansvarig för alla uppgifter i din SAM-ansökan. Det gäller både de uppgifter som redan finns i SAM-Internet och de uppgifter som du själv skriver in.

Hjälp med din ansökan i datorstuga

Länsstyrelsen erbjuder även i år datorstuga där du kan få hjälp med att göra din ansökan i SAM-Internet.

Text Pernilla Ardholt

Datorstugan vänder sig till dig som är enskild lantbrukare och som behöver hjälp med din egen ansökan. På plats finns personal från Länsstyrelsen för att hjälpa till, svara på frågor och vara teknisk support. Du måste själv utföra arbetet vid datorn, så om du är ovan datoranvändare kan du ta med en vän med datorvana, så hjälps ni åt med att göra ansökan. Personal från Länsstyrelsen får inte göra din ansökan. Du är själv ansvarig för de uppgifter du fyller i.

ÖPPETTIDER

Datorstugan öppnar den 14 april och har öppet alla vardagar fram till sista ansökningsdag. Datorstugan finns i entréhallen på Länsstyrelsen, Hamngatan 4 i Jönköping.

- Vardagar
klockan 10–12 och 13–15
- Tisdagar, jämn vecka även
klockan 16–18
- Onsdagar, udda vecka även
klockan 16–18
- Vecka 19 har vi öppet både tisdag
och onsdag klockan 16–18

ANMÄLAN

Det är obligatorisk anmälan till datorstugan, annars kan vi inte garantera att det finns en ledig dator. Boka i god tid, det är först till kvarn

som gäller! Anmälan och bokning av dator görs via Länsstyrelsens gemensamma kundtjänst telefon 0771-67 00 00.

KOM IHÅG ATT TA MED

Det är viktigt att du har med dina inloggningsuppgifter (lösenordet) till SAM-Internet. Det går också bra att logga in med mobilt bankid. Observera att du inte får något nytt lösenord utskickat till dig. Du använder samma lösenord som du använde senast du loggade in. Har du inte kvar lösenordet är det viktigt

att du beställer ett nytt i god tid. Det är även bra att ta med sig en översikt över vilka grödor som ska vara på respektive skifte.

HJÄLPTELEFON

Har du frågor om hur du gör din ansökan i SAM-Internet kan du ringa länsstyrelsernas gemensamma kundtjänst telefon 0771-67 00 00. Från och med den 20 april kan du även få hjälp på kvällar och helger på samma telefonnummer. ■

MINA SIDOR

Följ dina ärenden, kontrollera dina uppgifter, få en överblick av din verksamhet...

På Jordbruksverket webbplats kan du under Mina sidor bland annat hitta uppgifter om din verksamhet, följa dina ärenden och kontrollera dina uppgifter. Du når också flera e-tjänster för att till exempel göra din SAM-ansökan eller söka företags- och projektstöd.

Text Jenny Sundell | Foto Smålandsbilder

När du loggat in med e-legitimation på Mina sidor väljer du vem du ska representera; dig själv, en kund, ditt bolag eller någon annan som du har fullmakt för.

När du kommer till första sidan får du en överblick över dina ansökningar och din kommunikation med oss och andra myndigheter kring ansökningarna. Du kan bland annat se hur arbetet med ditt ärende går och titta på tidigare ansökningar. Du kan enkelt se och ändra dina sparade och inskickade ansökningar direkt på Mina sidors förstasida.

- I Min verksamhet får du en överblick av din verksamhet och vad du har sökt i din SAM-ansökan. Här kan du bland annat läsa mer om dina djur samt produktionsplatser, din ansökta areal, stödrätter och dina åtaganden.
- I Utbetalningar kan du följa utbetalningar av dina stöd.
- Under Kunduppgifter kan du se och ändra dina uppgifter om till exempel kontonummer, adress och mobiltelefon.
- I Fullmakt kan du dela ut fullmakt

till någon. Det går att välja inom vilka områden fullmakten är giltig och för vem den gäller.

- Under E-tjänster inom Mina sidor kan du till exempel söka stöd i SAM-Internet, rapportera till nötkreatursregistret (CDB), överföra stödrätter och registrera flytt av gris, får eller get. Här finns även e-tjänst för företags- och projektstöd.

Vi hoppas du får en enklare vardag när du börjar använda e-tjänsterna på Jordbruksverkets webbplats, www.jordbruksverket.se. ■

E-legitimation

Nu är det e-legitimation som gäller för SAM-Internet. Inga nya lösenord kommer att skickas ut tillsammans med SAM-utsicket. Om du inte vill använda E-legitimation kan du logga in med ditt senaste lösenord.

E-legitimation ger dig möjlighet att snabbt och säkert legitimera dig när du gör ärenden på Internet. Det behövs för att kunna skriva under handlingar i olika e-tjänster hos myndigheter, kommuner, landsting och företag.

På Jordbruksverkets webbplats finns många elektroniska tjänster bland annat Mina sidor och SAM-Internet. Om du loggar in med e-legitimation kan du skriva under din SAM-ansökan direkt med din e-legitimation. Du behöver då inte skicka in någon underskrift per post och du slipper hålla ordning på ditt lösenord.

Om du inte har en e-legitimation kan du skaffa en hos din bank eller hos Telia. Du kan läsa mer om e-legitimation på www.e-legitimation.se. Att skaffa e-legitimation är enklare än du tror och förenklar din vardag! ■

Ny adress och telefonnummer för jordbrukarstöd

Vår nya adress för jordbrukarstöd är Länsstyrelsen i Jönköpings län, FE 7, 956 85 ÖVERKALIX. Observera att det ska vara Överkalix och inte Jönköping.

Vid frågor angående jordbrukarstöd och SAM-Internet, telefon 0771-67 00 00. Observera att det är viktigt att du knappar in ditt personnummer för att kopplas till rätt länsstyrelse!

Kundtjänsten är bemannad mellan klockan 9–12 och klockan 13–15. I samband med att SAM-Internet öppnar kommer vi ha förlängda öppettider. Exakta tider hittar du på Jordbruksverkets webbplats, www.jordbruksverket.se. ■

Förändringar i Gårdsstödet

Under 2015 bli det flera förändringar om vad som är stödberättigad jordbruksmark i Gårdsstödet. Kraven för hur mark ska skötas kommer också ändras markant.

Text Jan-Ola Karlsson | Foto Smålandsbilder

NY DEFINITION OM VAD SOM ÄR STÖDBERÄTTIGAD ÅKERMARK

”Jordbruksmark som används för växtodling eller som hålls i ett sådant tillstånd att den kan användas för växtodling. Den ska kunna användas utan någon särskild förberedande åtgärd annat än användande av gängse jordbruksmetoder

och jordbruksmaskiner. Marken ska kunna användas för växtodling varje år. Undantag kan göras för ett enskilt år om särskilda omständigheter föreligger.”

AKTIVITETSKRAV PÅ ALL MARK I GÅRDSSTÖDET

Detta är ett klart förtydligande av tidigare definition. En av anled-

ningar till den nya definitionen är att alla nationer ska ha någon form av aktivitetskrav på mark som ingår i Gårdsstödet. Det har funnits mycket mark i Gårdsstödet där åkerbruket upphört för länge sedan på grund av att marken inte längre är lämplig för växtodling. Det har även funnits en allmän uppfattning om att mark som söks som träda

saknar skötselkrav, även om det är jordbruksstöd det handlar om.

Det blir alltså en stor skillnad på skötselkraven för åkermark. Tidigare krav inom tvärvillkoren om att det inte får finnas vedartade växter och att åkermarken inte får försumpas, ersätts nu med ett aktivitetskrav:

”År 2015 ska det utföras aktiv jordbruksverksamhet på all jordbruksmark. Som aktiv jordbruksverksamhet klassas mekanisk jordbearbetning, odling med etablerade metoder, skörd eller bete samt putsning, avslagning eller motsvarande. Grön träda, betesuppehåll eller liknande utan putsning eller avslagning räknas inte som aktiv jordbruksverksamhet.

Bete ska utföras på ett sådant sätt att betestrycket kan kontrolleras. Senast den 31 oktober ska alla delar av skiftet vara synbart påverkade av jordbruksverksamheten.”

Detta gäller även för mark som söks som träda (grödkod 60) från och med 2015 och innebär att du måste utföra någon jordbruksaktivitet på all åkermark 2015.

Definitionen och aktivitetskravet tillsammans visar tydligt vilka marker som kan ingå SAM-ansökan 2015.

NY DEFINITION OCH ÄNDRADE SKÖTSELKRAV FÖR BETESMARK

Även för betesmarken blir det en ny definition och ändrade skötselkrav 2015. Reglerna om trädantal som infördes 2008 är nu redan historia. Under 2014 beslutades det att reglerna om trädantal tas bort inför 2015. Länsstyrelsen har under hösten fältbesökt alla miljöblock i Jönköpings län. Om marken är godkänd för de nya gårdsstödsreglerna har blocket lagts samman med ett angränsande block. De 3500 miljöblock som fanns i Jönköpings län är nu antingen godkända för Gårdsstöd eller om de inte uppfyllt den nya definitionen borttagna ur Blockdatabasen.

MILJÖERSÄTTNINGAR

Denna artikel gäller bara Gårdsstödet. För er som ska söka åtagande för miljöersättningar tillkommer flera skötselkrav, men regelverket för miljöersättningarna är i skrivande stund inte klart. ■

BETESMARKSDEFINITION

Ett jordbruksskifte som inte är åkermark och som sköts med bete, avslagning eller putsning, samt är bevuxet med gräs eller örter som är dugligt som foder.

AKTIVITETSKRAV FÖR BETESMARKER OCH SLÄTTERÄNGAR

Låt beta, putsa eller slå av marken. Om du putsar en naturbetesmark ska den vara minst lika välputsad som om djur har betat där.

Det finns inte längre krav på att betesmarkerna i Gårdsstödet används till bete.

MILJÖBLOCK

Miljöblocken tillkom på mark med för mycket träd som ingick i miljöstödsåtagande från 2008 och tidigare. Det finns alltså arealer med betesmark i länet som uppfyller den nya definitionen men som inte är med i Blockdatabasen på grund av att de oftast inte ingått i något miljöåtagande. Det är alltså viktigt för er som fått arealer underkända de senaste åren på grund av för många träd att tänka på att om marken uppfyller den nya definitionen så får ni själva lägga till arealen i SAM-ansökan.

Miljöersättningar 2015-2020

Från 2015 gäller ny jordbrukspolitik och det blir därför många ändringar av stöden. Jordbruksverket arbetar med att ta fram detaljerade regler om miljöersättningar från 2015 men än är inte allt beslutat.

Text Jenny Sundell | Foto Smålandsbilder

När detta skrivs finns det fortfarande många oklarheter kring stöden. Regler och ersättningsnivåer är inte klara. I början av mars 2015 kan du hitta all information om de nya stöden på Jordbruksverkets webbplats www.jordbruksverket.se. Information om ersättningarna finns också i SAM-utskicket som du får hem i brevlådan i mitten av mars.

NYHETER 2015

En stor förändring som påverkar länets lantbrukare är att det inte längre går att söka ersättning för vallodling i Jönköpings län. Ersättningen för vallodling kan från och med 2015 endast sökas i slättbygder.

Du som odlar och sköter dina marker på ett sätt som är bra för miljön kan söka miljöersättningar och ersättning för ekologisk produktion.

Det ekologiska stödet kommer att delas upp i två olika miljöersättningar:

- Ekologisk produktion
- Omställning till ekologisk produktion

Miljöersättning för betesmarker och slätterängar delas från och med 2015 upp i tre olika miljöersättningar:

- Betesmarker och slätterängar
- Restaurering av betesmarker och slätterängar
- Fäbodlar

Under 2015 kan du söka stöd för följande ersättningsformer i Jönköpings län:

- Ekologisk produktion
- Omställning till ekologisk produktion
- Betesmarker och slätterängar
- Restaurering av betesmarker och slätterängar
- Skötsel av våtmarker och dammar

Under 2016 tillkommer följande ersättningsformer:

- Minskat kväveläckage
- Skydds zoner
- Hotade husdjursraser

EKOLOGISK PRODUKTION

- För att få ersättning ska din produktion vara certifierad av ett godkänt kontrollorgan. Det är företaget som certifierar din produktion som kontrollerar att du följer reglerna för certifieringen. Tänk på att du aldrig kan få ersättning för ekologisk djurhållning utan att ha en certifierad ekologisk växtodling.
- Åtagandet är femårigt.
- Om du har certifierad ekologisk produktion kan du få förgröningsstöd utan att behöva följa villkoren för förgröningsstödet.

OMSTÄLLNING TILL EKOLOGISK PRODUKTION

Detta är ett nytt stöd under omställningsperioden från konventionell till ekologisk odling.

- För att få ersättning ska produktionen vara certifierad av ett godkänt kontrollorgan. Det är företaget som certifierar din produktion som kontrollerar att du följer reglerna för certifieringen. Tänk på att du aldrig kan få ersättning för omställning till ekologisk djurhållning utan att ha en certifierad ekologisk växtodling.
- Åtagandet är tvåårigt.
- Till skillnad från ekologisk produktion måste du vid omställning till ekologisk produktion även uppfylla villkoren för förgröningsstödet för att få förgröningsstöd.

HUR GÅR DET ATT KOMBINERA DE TVÅ OLIKA STÖDFORMERNA FÖR EKOLOGISK PRODUKTION?

Det finns tre olika sätt att kombinera ersättningarna för ekologisk växtodling och djurhållning. Du kan söka miljöersättning för:

1. Ekologisk produktion växtodling och Ekologisk produktion djur
2. Ekologisk produktion växtodling och Omställning till ekologisk produktion djur
3. Omställning till ekologisk produktion växtodling och Omställning till ekologisk produktion djur

BETESMARKER OCH SLÄTTERÄNGAR

Du kan få miljöersättning för betesmarker och slätterängar om du sköter:

- betesmarker
- slätterängar
- mosaikbetesmarker
- gräsfattiga marker
- skogsbete

För vissa markklasser kan du också söka så kallade komplement. Då får du lite mer ersättning för det extra arbete du gör. Det här räknas som komplement:

- lieslätter
- efterbete
- särskild höhantering
- lövtäkt
- bränning
- svårtillgängliga platser

RESTAURERING AV BETESMARKER OCH SLÄTTERÄNGAR

- Restaurering är ny som egen ersättningsform
- Restaurering av betesmarker och slätterängar går att söka när du ska restaurera marker som tidigare har varit betesmarker och slätterängar. Marken ska ha potential att uppnå höga natur- och kulturvärden, då detta är syftet med ersättningen. När du söker den här miljöersättningen gör länsstyrelsen en plan för hur du ska restaurera markerna.
- För att få ersättningen ska du följa planen.

SKÖTSEL AV VÅTMARKER OCH DAMMAR

- Du kan få miljöersättning när du sköter en våtmark eller damm som är anlagd eller restaurerad.

Du söker de flesta stöden i e-tjänsten SAM Internet, som öppnar måndagen den 16 mars. ■

Flera stöd öppnar för ansökan i september

Flera projekt- och företagsstöd samt stöd för miljöinvesteringar i det nya landsbygdsprogrammet väntas öppna för ansökan i september.

Text Malin Lennartsson | Illustration Annefrid Sjöman

Det är viktigt att du som vill söka projekt- och företagsstöd inte påbörjar ditt projekt eller investering innan du har skickat in ansökan om stöd. För tillfället är det endast möjligt att söka stöd till bredband och till investeringar i djurstallar.

Regeringen har beslutat om landsbygdsprogrammet och Jordbruksverket har förhoppningen att EU-kommissionen godkänner det svenska landsbygdsprogrammet till sommaren. Det betyder att du som sökt stöd till bredband och till investeringar i djurstallar kan få ett beslut om stöd tidigast under hösten 2015.

HÅLL DIG UPPDATERAD

På www.framtidenslandsbygd.se hittar du aktuell information om Landsbygdsprogrammet 2014-2020. Där finns information om stöden, det regionala arbetet med landsbygdsprogrammet och hur det går med EU:s godkännande av det nationella programmet.

Du kan också prenumerera på Länsstyrelsens nyhetsbrev som skickas via mail. Önskar du prenumerera på nyhetsbrevet, skicka e-post till landsbygd.jonkoping@lansstyrelsen.se. ■

STÖD SOM GÅR ATT SÖKA FRÅN OCH MED VÅREN 2015

- stöd för kompetensutveckling och rådgivning

STÖD SOM TROLIGTVIS GÅR ATT SÖKA FRÅN OCH MED SEPTEMBER 2015

- miljöinvesteringar samt stöd för utveckling av natur- och kulturmiljö
- startstöd samt stöd till investeringar i jordbruks- och trädgårdsföretag
- stöd till investeringar för rekreation, turism och fler jobb på landsbygden
- stöd till biogasanläggningar samt andra investeringar för bättre miljö och klimat
- stöd för att bilda innovationsgrupper
- stöd inom lokalt ledd utveckling
- stöd till lokal serviceutveckling och investeringar i lanthandel, driftsmedelsstationer samt idrotts- och fritidsanläggningar

STÖD SOM GÅR ATT SÖKA FRÅN OCH MED 2016

- projektstöd för miljöåtgärder i skogen
- samarbetsprojekt
- miljöinvesteringar till reglerbar dränering samt anläggning av tvåstegsdiken

LANDSBYGDSPROGRAMMET 2014-2020

Programmet består av stöd och ersättningar för att utveckla landsbygden. Miljö och hållbar utveckling är också prioriterat. Landsbygdsprogrammet ska ge

- lönsamma och livskraftiga företag
- aktiva bönder som ger oss öppna marker med betande djur
- en modern landsbygd

I landsbygdsprogrammet ingår företagsstöd, projektstöd, miljöinvesteringar, kompensationsbidrag och miljöersättningar. Stöden och ersättningarna finansieras gemensamt av Sverige och EU. Det finns 36 miljarder kronor i landsbygdsprogrammet för perioden 2014-2020.

Utan mjölkproducenter – ingen levande landsbygd

Jönköpings län har i dagsläget cirka 450 mjölkproducenter men trenden är tydlig: Antalet mjölkproducenter minskar för varje år. Jönköpings län ligger i täten med flest antal mjölkbönder i Sverige. 2014 års sjunkande mjölkpriser drabbar därför länet hårt.

Text Nina Elmsjö | Foto Smålandsbilder

- Mjölkproduktionen utgör basen i länets jordbruk och därmed även grunden för landsbygdsutvecklingen i Jönköpings län, säger Lars Sandberg, avdelningschef på Länsstyrelsens Landsbygdsavdelning. Därför är den rådande utvecklingen oroväckande och det är viktigt att vi kraftsamlar kring insatser som kan stärka mjölkproduktionen i länet.

MER MJÖLK

Under 2010-2013 drev LRF i Jönköpings län projektet Mer mjölk, med stöd som Länsstyrelsen beviljat från Landsbygdsprogrammet 2007-2013. Projektet hade som syfte att satsa på mjölkproducenterna i Jönköpings län. Tillsammans med olika rådgivningsföretag genomfördes under en treårsperiod många insatser i syfte att öka mjölkproduktionen i länet. Resultatet blev att länets mjölkinvägning har ökat med 5 procent under projektets tid. Flera positiva biefekter har konstaterats i projektet. Exempelvis det ökade självförtroendet hos medverkande jordbrukare, den positiva andan och gemenskapen som har genomsyrat deltagarna samt det ökade antalet investeringar inom mjölkproduktionen i länet. LRF:s slutrapport visar att deltagarna upplever att projektet Mer mjölk bidragit

till ökad volym, bättre lönsamhet, social hållbarhet och bättre ekonomi.

- Det är bra att projektet föll väl ut och att det finns ett engagemang och intresse hos länets mjölkbönder att utveckla sin produktion, säger Lars Sandberg.

Engagemanget är också en viktig förutsättning för det stålbad som branschen nu genomgår.

STÖD FÖR ATT UTVECKLA LANDSBYGDEN I LÄNET

Mer Mjolk är ett av cirka 130 projekt som beviljades medel under

Landsbygdsprogrammet 2007-2013. Totalt beviljade Länsstyrelsen i Jönköpings län nästan 80 miljoner kronor till projekt för att utveckla landsbygden i länet. Ett nytt landsbygdsprogram som gäller 2014-2020 är under uppbyggnad. Syftet med programmen, som finansieras av EU och Sverige gemensamt, är att skapa en levande och attraktiv landsbygd att verka, bo och utvecklas i.

- Glädjande så finns det möjligheter även framöver att stötta viktiga projekt för landsbygdens fortsatta utveckling, säger Lars Sandberg. ■

Vad ska du tänka på inför en tvärvillkorskontroll?

Text Sofia Ellergård och Emelie Andersson | Foto Smålandsbilder

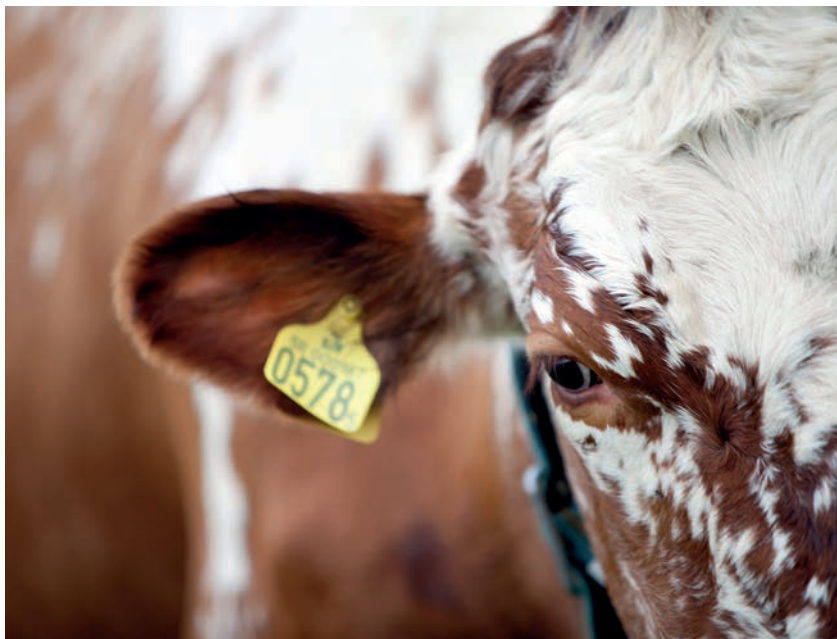
VAD ÄR TVÄRVILLKOR?

En tvårvillkorskontroll är en övergripande kontroll som omfattar hela djur- och jordbruksverksamheten som bedrivs på ditt företag. Alla lantbrukare i EU måste följa de så kallade tvårvillkoren som innefattar skötsel av djur och jordbruksmark samt regler som berör folkhälsa, miljö och växtskydd. Tvårvillkoren bidrar till att bevara jordbruksmarken i gott skick, förbättra miljö och djurmiljö, minska smittspridning och att vi får säkrare livsmedel. Om du söker miljöersättningar måste du följa fler tvårvillkor som kallas extra tvårvillkor. Bryter du mot något tvårvillkor eller extra tvårvillkor kan det leda till avdrag på stöd och ersättningar. Avdragets storlek beror på avvikelsernas allvar, omfattning och varaktighet.

En procent av alla lantbrukare som lämnar in en SAM-ansökan tas ut till fullständig tvårvillkorskontroll. Vid kontrollen tittar vi på alla gårdens produktionsdjur och kontrollerar också att uppgifterna i olika djurregister stämmer. Vi tittar i ladugården och i eventuellt mjölkrum, på lagringsutrymmen för stallgödsel, i utrymmen där du förvarar foder och i lokaler där du förvarar farliga ämnen. Vi ställer även många frågor om de övergripande rutinerna på gården. En omfattande del av kontrollen är att kontrollera olika typer av dokumentation som ska finnas på företaget.

AVVIKELSER VID REGISTERKONTROLLER

Den i särklass vanligaste orsaken till tvårvillkorsavdrag är märknings-, journalförings- och rapporteringsbrister i samband med kontroll av CDB- och får/get-registret. Både enmärkta och omärkta djur kan ge upphov till avdrag. Se till att så fort som möjligt beställa ersättningsbrickor till de djur som tappat märken. Ta för vana att fortlöpande sköta journalföring och rappor-

En av de vanligaste orsakerna till tvårvillkorsavdrag är märkningsbrister i samband med kontroll av CDB- och får/get-registret.

tering. När det gäller nötkreatur skickar CDB årligen ut en sammanställning över de djuridentiteter som finns registrerade på ditt företag, vilket är ett bra underlag för att stämna av att det överensstämmer med verkligheten.

Journalförings- och rapporteringsreglerna kan ibland vara komplicerade att omsätta i praktiken, särskilt om du flyttar djur mellan olika produktionsplatser. Tänk på att det har betydelse för hur du ska rapportera och journalföra om du är djurhållare, innehavare eller ingetdera på produktionsplatserna som du flyttar djur emellan. Även avsaknad av produktionsplatsnummer på en anläggning eller en betesmark som uppenbart borde ha ett eget nummer kan ge tvårvillkorsavdrag.

ÖVRIGA AVVIKELSER

Även om vi hittar de flesta felen i samband med registerkontrollerna påträffas relativt ofta också brister inom andra områden som ingår i tvårvillkorskontrollen. Det kan handla om regelrätta fel inom ett visst område eller direktiv eller gälla brister i eller avsaknad av den dokumentation som krävs. Just dokumentationen utgör en viktig del i tvårvillkorskontrollen. Att hålla ordning på papper är inte alltid det lät-

taste, men faktum är att ordning och reda kan bidra till att du undviker ett onödigt avdrag. Dessutom går förstås själva kontrollen smidigare om den dokumentation som efterfrågas lätt kan plockas fram. Vanliga avvikelser inom vissa områden har vi sammanställt nedan.

Växtnäring

Se till att urin- eller flytgödselbehållare är täckta och att påfyllningen sker under täckning. Särskilt på vårkanten efter en hel stallsäsong kan vi stöta på att lagringsutrymmena för stallgödsel är överfulla. Lagringsutrymmena ska också vara helt täta så att läckage och avrinning till omgivningen inte kan ske.

Vilka dokumentationskrav som finns är kanske särskilt svårt att utläsa just inom området växtnäring. Det är troligen därför vi ganska ofta hittar brister i dokumentationen eller att dokumentation saknas helt inom detta område. Kraven skiljer sig åt beroende på om du bara söker gårdsstöd eller om du också söker miljöersättningar samt om du har mark utanför eller inom känsligt område. Ett grundläggande krav för dig som söker miljöersättningar är att du ska ha dokumentation om eventuell införsel och bortförsel av stallgödsel och andra organiska gödselmedel.

De uppgifter som ska finnas dokumenterade är varifrån gödseln kommer eller till vem den lämnats, vilket datum det skett, gödselslag, mängd samt hur mycket totalfosfor gödseln motsvarar eller från hur många djur gödseln kommer.

Enligt allmänna råd bör även en dokumenterad beräkning för lagringskapaciteten för stallgödsel finnas på företaget. Om du har mark inom känsligt område är det ett krav att det finns en dokumenterad beräkning av lagringskapacitet samt en beräkning av att du har tillräcklig spridningsareal. Inom känsligt område måste du dessutom ha en växtodlingsplan, gödslingsplan eller motsvarande för alla skiften som skördas för att kunna visa att inte gränsvärdet på 170 kilo totalkväve per hektar och är överskrids.

Växtskydd

Om bekämpning utförs på företaget är det viktigt att en sprutjournal fylls i. Ibland ser vi att den inte är fullständigt ifylld i alla aktuella delar. Tänk också på att även om du själv inte utför bekämpningen ska ändå en kopia av entreprenörens sprutjournal finnas på ditt företag.

Foder och livsmedel

Alla företag som på något sätt hanterar foder ska vara registrerade som foderanläggning i Jordbruksverkets foderanläggningsregister. Du anmäler dig på Jordbruksverkets webbplats, www.jordbruksverket.se > e-tjänster > Alla e-tjänster > Foderföretagare > Anmäl foderanläggning. Tänk på att också kontrollera att allt foder som du köper in kommer från registrerade foderföretag.

Allt foder som köps, säljs, tas emot eller lämnas bort ska kunna spåras. Därför måste dokumentation finnas om varifrån fodret köpts in eller till vem det har sålts, vilken typ och kvantitet samt när försäljningen skedde.

All användning av läkemedel ska dokumenteras i en läkemedelsjournal. De flesta har en läkemedelsjournal, men den är inte alltid komplett. Den brist som är mest vanligt förekommande är att sista behandlingsdag och signering inte finns noterad. Om olika personer behandlar djuret måste dessutom varje behandlingstidpunkt noteras och signeras. Kom ihåg att även avmaskning ska dokumenteras. Eventuellt skadedjursavtal där det framgår vilket preparat som används och var det placerats ut ska också finnas tillgängligt vid kontrollen.

Djurskydd

Vid en tvärvillkorskontroll kontrolleras alltid djurskyddet gällande de punkter som är kopplade till tvärvillkoren om det finns produktionsdjur på gården. Om det finns allvarliga brister kan det leda till en fullständig djurskyddskontroll. För tvärvillkoren är det EU:s djurskyddsbestämmelser som gäller. Den svenska djurskyddslagen är strängare så alla djurskyddsbrister som uppmärksammas vid en tvärvillkorskontroll genererar inte avvikelser i tvärvillkorssammanhang.

Djurskyddsbrister som leder till tvärvillkorsavvikelse är inte så vanliga, men ibland förekommer det. Exempel på brister som vi uppmärksammat vid kontroll är att:

- djuren är mycket smutsiga
- ett för stort antal djur går i samma box
- åtgärder inte vidtagits för att motverka tjuvbetäckning av unga, ej färdigutvecklade kvigor
- djur som går ute inte har tillgång till skydd

För kalvar upp till sex månaders ålder finns dessutom ett antal extra villkor som ska följas. De brister vi stött på gällande kalvar är bland annat att:

- de hålls uppbundna
- två kalvar hålls i boxar avsedda för en

- kalvar över åtta veckors ålder hålls i ensambox
- boxarna är bristfälligt utgödslade eller saknar strö
- de inte får fri tillgång på grovfoder
- larm saknas

Att det finns larm är ett krav för kalvar i mekaniskt ventilerade stallar. Larmet ska varna för övertemperatur, strömavbrott och fel. Om kalvarna hålls med kor behöver larmet endast varna för övertemperatur. I stallar med självdrag eller i stallar för nötkreatur över sex månader, häst, får och getter krävs inget larm.

MINDRE

TVÄRVILLKORSAVVIKELSER

Om en avvikelse uppmärksammas vid en tvärvillkorskontroll leder det i de flesta fall till ett avdrag på årets stödutbetalningar. Vissa avvikelser klassas dock som mindre tvärvillkorsavvikelser, vilket är mindre allvarliga brister som kan åtgärdas inom en viss tid under det aktuella kontrollåret. Om bristen åtgärdas inom utsatt tid leder den inte till något avdrag. De vanligaste mindre tvärvillkorsavvikelserna är att man inte anmält sig som foderföretagare till Jordbruksverket och avsaknad av larm i stallar med kalvar.

TIDIGA

TVÄRVILLKORSKONTROLLER!

2015 är säkert ett mycket speciellt år i stödsammanhang. Mycket är nytt och för att kunna knyta ihop alla delar i slutet av säsongen försöker vi börja lite extra tidigt med de kontroller vi kan sätta igång med, däribland tvärvillkorskontrollerna. Redan i februari utförde vi den första tvärvillkorskontrollen, så se till att du så fort som möjligt uppdaterar dig på regelverket! ■

Ändringar i regelverk och kontrollrutiner för tvärvillkor

Nu har en lättnad i regelverket för hållande av kalvar i ensamboxar införts. Även för krav på larm kopplat till den mekaniska ventilationen finns det nu undantag om villkoren följs. Större ansvar kommer dock att läggas på den enskilda lantbrukaren gällande kompletteringar av dokumentation.

Text Sofia Ellergård och Emelie Andersson | Foto Smålandsbilder

Tidigare har regelverket för tvärvillkor krävt att mellanväggarna i en ensambox för kalvar ska vara genombrutna. Från och med den 1 november 2014 räcker det att kalvarna kan ha noskontakt framtill i boxarna, vilket överensstämmer med den svenska lagstiftningen. Från och med den 1 november 2014 infördes även ett undantag från kravet på larm i stallar där kalvar hålls tillsammans med kor. Villkoret är att nödventilationen fungerar automatiskt utan manuella insatser samt att den har en kapacitet som säkerställer dju-

rens välbefinnande och hälsa under den tid den mekaniska ventilationen inte fungerar.

Som vi tidigare nämnt är det viktigt att kunna uppvisa den dokumentation som kontrollen kräver. Vissa dokument kan lantbrukaren tillåtas komplettera med i efterhand. Från och med 2015 kommer dock ett större ansvar att läggas på den enskilde lantbrukaren när det gäller kompletteringar. Första prioritet kommer att vara att så fort som möjligt skicka ut meddelandet efter kontroll. Om några uppgifter saknas kommer det att framgå av

kontrollresultatet. I vissa fall är det tillåtet att skicka in dokument i efterhand inom en viss utsatt tid, men avsaknaden av dokumentation hanteras som ett fel fram tills dess att lantbrukaren kommit in med kompletterande uppgifter. Denna nya strategi kommer att gälla alla typer av kontroller. Detta för att komma ifrån att kontrollanten ska invänta tidskrävande kompletteringar och eventuella påminnelser innan kontrollresultatet kan skickas ut. ■

(Läs mer om aktivitetskraven i artikeln "Förändringar i Gårdsstödet".)

TIPS

Som lantbrukare är det alltid nyttigt att regelbundet uppdatera sig på det ganska komplicerade regelverket. Vi vill därför slå ett slag för att gå in på www.miljohusesyn.nu. Med Miljohusesyn kan du snabbt och enkelt ta reda på vilka regler som gäller just ditt jordbruksföretag. Då blir det också enklare att ta reda på om du uppfyller de aktuella villkoren. Kanske upptäcker du något som har ändrats eller något du inte tänkt på förut? Där finns också checklistor, beräknings- och dokumentationsmallar som du kan ha nytta av. Mer information om tvärvillkor finns även på Jordbruksverkets webbplats, www.jordbruksverket > Stöd > Jordbrukarstöd > Tvärvillkor.

SÅ ERÖVRAR MAN TITELN

Årets Matlandet- huvudstad

Framgång kan komma från en persons insatser och inflytande. När flera samverkar kan man skapa en rejäl succé. En positiv spiral växer fram där framgång föder framgång. Det är precis den utvecklingen man nu skördar resultatet av i Växjö, årets matlandet-huvudstad. Här är några röster från den kickoff som fick inleda året som Matlandet-huvudstad 2015.

Text och Foto Monika Gustafsson

RESTAURANG, PRIMÄRPRODUKTION OCH FÖRÄDLAD MAT

Per Bengtsson, restauratör på PM & Vänner i Växjö, berättar om när han arbetade på en restaurang i Frankrike och frågade varför man enbart kunde erbjuda vin från ett så litet lokalt område svarade krögaren: "Det är för att det är bäst i världen". Svaret var minst sagt en aning kaxigt. På något vis gjorde orden ändå intryck på Per. Vid den här tiden i Sverige var det i stort sett bara Werner Vögeli, invandrad från Schweiz och verksam på Operakällaren i Stockholm, som tydligt lyfte fram regionala råvaror. På menyn fanns då bland annat Hjälmaregös och löjrom från Kalix.

De här tankarna har fått utgöra en väsentlig del av företagsfilosofin för PM & Vänner ända sedan star-

ten för 26 år sedan. Menyerna hade tidigt med namn på vem eller vilken gård som levererat råvaran. På PM & Vänner har man behållit fokus på småländska råvaror från skogar, sjöar och gröna ängar.

Under de senaste åren har det skett en enorm utveckling av attityder och värderingar på restauranger och bland gästerna. I matsammanhang har Norden utvecklats till en stormakt. Det bekräftades återigen under nyligen avgjorda Bocuse d'Or, världsmästerskapet för kockar i Lyon i Frankrike där Sverige tog en bronsmedalj.

- Attityden till mat har förändrats i Sverige. Det handlar inte längre bara om mat som mättar. Vi pratar alltmer om mat som smakar, fortsätter Per. Siffror visar på omsättningsrekord i branschen med årliga ökningarna. En väsentlig del i detta

är att vi har fått samma moms på restaurangen som det är i affären. Tidigare har det funnits ett synsätt om att mat på restaurang enbart är att betrakta som lyx.

Gustav Hector, som du kan hitta både på Kafé de Luxe och i Bondens butik, är också han en av Växjös matprofiler. Han har vunnit både första och andra pris i Smålandsfinalen av Matverk 2014 med Bondens Småländska Kockkåkor respektive Bondens Bredband. Bondens butik är ett försök att samla varor från alla småproducenter. Gustav tycker att man behöver lyfta fram matglädjen.

- Korv med mos kan vara lika gott som en fin avsmakningsmeny. Det sociala med maten är det viktiga. Det kan säkert Doris Johansson instämma i.

”Evenemanget MAT2014 är en viktig pusselbit i den här utnämningen och det känns som ett uppskattat och värdefullt erkännande på att alla som är involverade i evenemanget gör ett bra jobb.”

Calle Sand, projektledare för MAT

OFFENTLIG MAT

Doris Johansson, kostchef i Region Kronoberg (tidigare Landstinget), fick 2013 ta emot Smålands och Ölands Gastronomiska Akademi Stora pris för sitt långsiktiga arbete med att utbilda kockar, politiker, chefer och personalen ute på vårdavdelningarna. I juryns motivering beskrevs hon som en ”gastronomisk korsriddare utan motstycke”.

Landstinget Kronoberg har tidigare fått utmärkelsen Bästa sjukhusmaten. Utmärkelsen grundar sig på resultatet, i avsnittet om maten, i den nationella patientenkäten som samordnas av SKL, Sveriges Kommuner och Landsting. Utvecklingsarbetet stannar inte upp när man blivit bäst i Sverige.

- Maten ska passa patienten. Inga pulversoppor här inte! Doris beskriver att man arbetar mycket med ekologiskt, med bra råvaror och att allt ska vara väl tillagat. Redig mat, helt enkelt! Nu ska en mobil applikation lanseras för att ge bättre överblick över vad patienten kan välja. Maten och måltiden är så viktiga delar för att patienten ska bli frisk.

MAT

Evenemanget MAT har gått från klarhet till klarhet med sin årliga matmarknad på Stortorget och seminarierna i Konserthuset. Kvantitativa mått är 50 000 besökare och 1 200 deltagare i seminarierna under några dagar i september förra året. Det har sedan starten för några år sedan verkligen utvecklats till en mötesplats att räkna med i matsammanhang.

Här bjuds det värmande soppa. Till höger i bild skimtar Doris Johansson.

En förtjusande prinscestårta mer för syns skull än för magens.

Nu ligger man i startgroparna i Växjö, inte bara för att förvalta titeln Årets Matlandethuvudstad, utan också för att i skördetider,

den 10–12 september, anordna MAT 2015. Den här gången kan man locka med det nya inslaget Barnens Matland. ■

BUTIKEN I NÄSHULT

Konsten att förverkliga en dröm

För två år sedan tog Mats Nordlund och Sara Johansson över lanthandeln i Näshult som ligger i den sydöstra delen av länet. Det lilla samhället har idag ett par hundra invånare. Butiken har blivit en levande samlingspunkt med många långväga gäster. Ingenting tycks längre vara omöjligt i byn. Förutom livsmedelsbutik har de även startat restaurang, inredningsbutik och konferensanläggning.

Text Emanuel Schmit | Foto Daniel Nilsson

Mats och Sara, med bakgrund inom restaurangbranschen som kökschef på Karlssons i Jönköping respektive restaurangchef på IKEA, tog steget från staden till landsbygden för att förverkliga sin dröm. Efter ett par år som hyresgäster köpte de hela fastigheten och började snabbt bygga om överdelen till en konferensanläggning.

SLUMP ATT DET BLEV RESTAURANG

– Nästa steg var att starta café och catering men några hantverkare såg oss äta lunch och ville själva komma in och äta, säger Mats. Så det var en slump att det även blev restaurang.

Lagret byggdes om till matsal och idag har Mats och Sara 20–30

lunchgäster dagligen och 50–70 gäster på helgerna. Som mest har de haft 90 gäster på en enda dag! När restaurangerna i Vetlanda stänger för helgen, har Näshult öppet. Då är det många som tar en tur till Näshult för att äta en god bit mat. Även pubkvällarna en gång i månaden är fullsatta. Verksamheten har gått så bra att de idag kan ha en deltidsanställd i lanthandeln och en praktikant i köket.

NÄRPRODUCERAT OCH HEMLAGAT

Hemkänsla och det genuina är viktiga värden för Mats och Sara. Det märks i namnet på verksamheten, ”Hos Sara och Mats” och inte minst i valet av råvaror. Kött köper de från Dackebygdens kött i Vir-

serum som i sin tur väljer sitt kött från gårdar och slakterier runtom i Småland. När tiden räcker till är de ute och plockar säsongens bär och frukt. Färska kryddor får de bland annat levererade från Öland.

– Drömmen är att ha en egen ortagård där vi kan plocka in färska kryddor direkt till restaurangen, säger Mats. Butiken ser de som sitt skafferi där de kan hämta varor direkt till restaurangköket.

VINTERMARKNAD

Butiken är även en viktig aktör i Näshults vintermarknad som håller på att utvecklas till en årlig tradition. Lokala livsmedelsproducenter och hantverkare ställer ut och säljer sina produkter. Ponnyridning och

STÖD TILL KOMMERSIELL SERVICE

Butiken i Näshult har fått stöd inom kommersiell service under hösten 2014 för renovering av fönster och nytt kassasystem. Totalt fick 16 butiker stöd från Länsstyrelsen inom kommersiell service 2014.

REGIONALT SERVICE- PROGRAM 2014–2018

Länsstyrelsen ansvarade för framtagande av ett Regionalt serviceprogram för Jönköpings län som gäller för åren 2014–2018. Målet med programmet är en god tillgänglighet till grundläggande service i hela länet.

Serviceprogrammet har pekat ut 39 butiker i länet som särskilt viktiga. Dessa butiker är de sista på orten och ligger ofta i mindre samhällen.

Det finns ett särskilt stöd till kommersiell service på landsbygden, exempelvis till lanthandlare och bensinstationer. Från och med september ingår det i Landsbygdsprogrammet 2014–2020.

Det Regionala serviceprogrammet går att beställa från Länsstyrelsen eller att ladda ner på www.lansstyrelsen.se/jonkoping.

Mats gör en "Näshultsburgare", gjord av närproducerade råvaror.

skotersafari är andra aktiviteter som erbjuds under dagen.

Även resan till Näshult är en sevärdhet.

- Vägen ut hit är som hämtat från Astrid Lindgrens böcker, den är otroligt vacker, säger Mats. Många andra verkar ha upptäckt samma sak, vilket visar sig i allt fler bussresor tar en tur genom landskapet med stopp i butiken. Inför sommaren finns planer på att använda mer av utemiljön på baksidan av restaurangen. Drömmarna fortsätter att förverkligas hos Sara och Mats i Näshult. ■

Inredning från utvalda leverantörer finns att köpa i butiken.

GYNNA MÅNGFALDEN PÅ GÅRDEN

Bondens följeslagare

Text Britta Lidberg | Foto Lars Petersson

Flyttfåglarnas ankomst hör våren till. Årstiden när det börjar grönska och fåglarnas sång ljuder i markerna är en tid som de flesta njuter av. På senare år har dock fågelsången minskat, mycket till följd av att landskapet har ändrat karaktär.

Vår effektiva produktion inom lantbruket har bidragit till det välstånd vi lever i idag när det gäller mat. Baksidan av den intensivare produktionen är att den slår hårt mot arter som behöver ett mer varierat landskap. Ett exempel som blivit något av en symbol för detta är minskningen av antalet sånglärkor i Sverige. Under de senaste 35 åren har tre av fyra sånglärkor försvunnit. Samtidigt som ett intensivt jordbruk slår hårt mot sånglärkan är den beroende av att det finns ett aktivt jordbruk överhuvudtaget. Lagom är helt enkelt bäst.

SÅNGLÄRKAN

Ett lätt sätt att gynna sånglärkan är att anlägga så kallade lärkrutor. Detta är fläckar på 16-20 kvadratmeter som medvetet lämnas osådda. Det fungerar i spannmål likväl som i vall och på träda. I dessa fläckar kan lärkorna häcka och söka mat. Förutom sånglärkan gynnas troligtvis också arter såsom tofsvipa, sädesärta, stenskvätta, buskskvätta, pilfink, gråsparv, gulsparv och ortolansparv av dessa rutor. Det som eftersträvas med lärkrutan är ett avbrott i den täta och höga vegetationen. Det innebär att även andra åtgärder som skapar låg och gles vegetation är positivt för lärkan. Det kan till exempel vara trädor och kantzoner som sköts extensivt.

Sånglärkor håller oftast ihop i samma par år efter år och är även relativt ortstrogna. Att de är

ortstrogna innebär att de helst återkommer till samma revir som året innan. Har du fått ett lärkpar att etablera sig på din mark är sannolikheten hög att det är samma individer som du får möta nästa vår igen.

STAREN

En annan av vårens klassiska budbärare är staren. Även den har det tufft i dagens landskap. Förutom bristen på hålträd att häcka i så är nedläggningen av jordbruk i skogs- och mellanbygder samt koncentration av betesdjur till större enheter ett hot mot arten. Starens föda består av insekter som den fångar på marken. Betesdjuren skapar ett dukat bord för staren dels genom att deras dynga drar till sig insekter och dels genom att de håller vegetationen kort. Precis som för sånglärkan är täta slätter- och betesvallar problematiskt för staren som inte kan ta sig fram i det täta gräset. Avmaskningsmedel är också ett gissel för staren och andra insektslevande fåglar. Medlen dödar effektivt inte bara parasiterna i tamboskapen utan även de dynglevande insekterna i gödseln, det vill säga stararnas mat.

SVALOR

På samma sätt som staren så är våra vanligaste svalarter, ladusvalan och hussvalan, tätt förknippade med lantbrukets betesdjur. Även de är insektsätare men de fångar istället insekterna i luften. I södra Sverige har beståndet av hussvala minskat till en tredjedel sedan 1970-talet.

Utvecklingen för ladusvalan ser bättre ut även om det finns osäkerheter. Förutom att svalorna dras till insektsöverflödet runt betesdjur så erbjuder gårdarna också husrum. Ladusvalan håller sig oftast på insidan av ekonomibyggnader medan hussvalan bygger bo på utsidan av bostadshuset. Gemensamt för dem är att de behöver vatten och lera för att bygga sina bon. Idag när gårdsplaner ofta hårdgörs har de svårt att hitta bra bomaterial. Var därför rädd om hålor där det bildas lervälling och håll dessa även fria från bekämpningsmedel om gårdsplanen besprutas.

GRÅSPARVAR OCH PILFINKAR

Två fågelarter som stannar kvar i Sverige året om men som i likhet med de tidigare nämnda arterna gått tillbaka kraftigt i jordbrukslandskapet är gråsparv och pilfink. De var förr väldigt vanliga men en tidig nedgång kom när traktorerna ersatte hästarna i lantbruket. I och med att den spillsäd som blev när hästarna utfodrades försvann så tappade fåglarna en viktig födokälla. Även den senare tidens specialisering i jordbruket har missgynnat arterna som behöver variationsrika miljöer, helst i närheten av bebyggelse. Gårdsmiljöer med träd, buskar och mer eller mindre oskötta kantzoner är positivt för båda arterna. Likaså är det bra att bevara tegeltak då fåglarna häckar under takpannorna. ■

Kulturmiljöprofil för Jönköpings län

Tillsammans med Länsmuseet har Länsstyrelsen tagit fram en ny kulturmiljöprofil för länet. Kulturmiljöprofilen kommer ligga till grund för Länsstyrelsens arbete för att bevara, bruka och utveckla länets kulturmiljöer.

Text Tomas Areslätt och Anna Kristensson | Foto Tomas Areslätt och Åsa Thorsell

Det mest omistliga i vårt byggda kulturarv skyddas av Kulturmiljölagen och Miljöbalken. Länsstyrelsen har ansvar för det statliga kulturmiljöarbetet i länet, framför allt för fornlämningar, kyrkor, byggnadsminnen, kulturresevat och riksintressanta kulturmiljöer. Länsstyrelsen ansvarar också för hanteringen av det statliga bidraget till kulturmiljövård. För detta arbete behövs en strategi och därför har Kulturmiljöprofilen utvecklats.

Kulturmiljöprofilen omfattar det som vi idag upplever som typiskt för länets materiella kulturarv. Åtta områden har vaskats fram:

- Äldre järnålders gravar
- De små landen och den långa kontinuitetens kultplatser och kyrkbyar
- Fossil åkermark
- Det talrika frälsets landskap och bebyggelse
- Det småskaliga jordbrukets landskap och bebyggelse
- Industrins miljöer
- Trästäder
- Växelsens miljöer

Tillsammans speglar de en rik och mångfasetterad historia. Här kan du

läsa om de två första profilområdena, resterande presenteras i senare nummer av Förvetet.

ÄLDRE JÄRNÅLDERNS GRAVAR

Långsamt och gradvis övergår bronsåldern i den period vi kallar äldre järnålder (500 f.Kr.–400 e.Kr.). I små oansenliga gravar dyker de första järnföremålen upp. En grupp flatmarksgravar på Visingsö är de hittills enda kända gravarna från den allra tidigaste perioden.

Från senare delen av äldre järnålder finns en stor mängd gravar och gravfält spridda över länet. Gravarna är formrika och ger intryck av omsorg och noga genomtänkt urval av material. De är ofta stora till ytan, men sällan monumentala i höjd. Gravfälten ligger ofta i anslutning till äldre vägsträckningar, på krön eller i öppen sluttande terräng där de syntes mest. Kanske var det en markering av ättens anspråk på den brukade marken. Det bör ha funnits rumslig samverkan mellan gravar och bebyggelse. Men troligen var sambandet mellan gravar och brukad produktionsmark, som åker och betesmark, ännu viktigare.

Landskapet var mer mosaikartat än idag, med skiftningar mellan öppna och mindre öppna landskapsavsnitt.

I övre Lagadalen finns länets största koncentration av fornlämningar från äldre järnålder. Här finns ensamliggande gravar och gravar samlade på gravfält. De dominerade gravformerna är domarringar, ofyllda kvadratiske stenkretsar, resta stenar och kvadratiske fyllda stensättningar. Inget annat län uppvisar så många domarringar och kvadratiske stensättningar. Arkeologiska undersökningar daterar gravarna till cirka år 0–550 e. Kr. Det är unikt att det finns en större region med en så specifik sammansättning av gravtyper från en så avgränsad period. Gravarna och gravfälten i övre Lagadalen har inte någon påvisbar relation till den bygd som fanns där under medeltid eller senare tid, utan finns i den historiska utmarken.

Den yngre järnåldern visar sig inte lika tydligt i området. Det finns få spår från vikingatid (800–1050 e.Kr.), vilket kan indikera en avfolkning under perioden. Om detta beror på att man verkligen flyttade eller om avtrycken i landskapet

Vallsjö gamla kyrka i Sävsjö kommun.

Gravfältet Tingsstenarna i Ås socken, Gislaveds kommun.

inte längre är lika tydliga, är idag svårt att säga. Mycket tyder på en förändrad ekonomisk struktur. Kan den ojämna spridningen bero på topografiska förutsättningar, skäl och överväganden som vi idag inte känner till? Är det en omläggning av näringsfång till någon form av jordbruk som motiverar en flyttning till lämpligare marker? Pollenanalyser från det närbelägna Torsviksområdet visar på överbetning och att ljung och spannmålsodling ökar under perioden 0–500 e. Kr., för att sedan kraftigt gå ner. Odling av råg påvisas under perioden 0–500 e. Kr. Den upphör sedan och återkommer först under medeltid. En produktionsmässig och bebyggelsemässig omstrukturering kan ha skett i övre Lagadalen vid övergången mot yngre järnålder. Området borde dock ha nyttjats i någon form, vilket framgår av de lågtekniska järnframställningsplatserna i området. Det förefaller orimligt att området skulle varit avfolkat under en period av 500 år. Inte minst utifrån det faktum att Lagan löper genom hela området i nord-sydlig riktning. Orsakerna till förändringarna bör bli en uppgift för fortsatt forskning.

DE SMÅ LANDEN OCH DEN LÅNGA KONTINUITETENS KULTPLATSER OCH KYRKBYAR

Småland var under tidig medeltid beteckning på området med de små landen i Svearikets södra utkant. De små landen var enskilda naturgeografiskt väl avgränsade områden med egna namn, som redan under yngre järnålder bildats kring sina centralbygder. Gravskicket under yngre järnålder, med geografiskt varierade gravfältstyper och skilda kyrkobyggnadstraditioner visar på ett tidigt identitetskapande inom de små landen. Den tydliga bebyggelsemässiga kopplingen mellan yngre järnålderns gravfält, runstenar och tidigmedeltida kyrkor återspeglar de forntida samhällen i länet som föregick den svenska riksbildningen under medeltid.

De tidigast kända landen är Finnveden, Njudung och Varend. Finnvedingar omnämns redan på 500-talet. Finnveden och Varend nämns på runstenar från 1000-talet. Från 1100-talets slut ingick de tre små landen i en egen lagsaga, Tiohärad, med egen lagsamling. Till nuvarande länsområde hörde även de nordliga landen Vista och Vedbo som ingick i Östergötlands lagsaga. Visingsö var under yngre järnålder en viktig centralbygd. Under

tidig medeltid blev ön ett kungligt maktcentrum i södra Sverige. Här byggde kungamakten en borg som ett led i att konsolidera landet till ett statssamhälle. Under 1100- och 1200-talen var borgen på öns sydspets landets viktigaste kungaresidens och en strategisk utpost mot de små landen i söder. Området med de små landen kom inte att betraktas som ett sammanhängande landskap förrän mot slutet av medeltiden.

Sockenkyrkorna med omgivande bebyggelse återspeglar en månghundraårig, ibland tusenårig historia. Den geografiska närheten mellan sockenkyrkorna och de yngre järnåldersgravfälten visar på en kontinuitet mellan den förhistoriska bebyggelsens kultplatser och den tidigmedeltida bebyggelsens första kristna gårds- eller bykyrkor. Socknens centrum var en grundläggande enhet för samhällets administration med specifika byggnader och anläggningar. Länets kyrkobyggnader uppvisar, förutom olika tiders karaktäristiska stildrag, en fascinerande sockenhistoria. Samhällsutvecklingen i kyrkbyarna kan följas från medeltid till nutid, via den agrara revolutionen och 1800-talets stora kyrkobyggnadsomvandlingar. ■

Integrerat växtskydd och spruttester

Alla som använder kemiska växtskyddsmedel i sin verksamhet ska tillämpa det som kallas integrerat växtskydd. Det svenska regelverket härstammar från EU:s direktiv om hållbar användning av bekämpningsmedel. Där finns också krav på funktionstest av sprutor.

Text Thordis Samuelsson | Foto Länsstyrelsen | Illustration Jordbruksverket

Integrerat växtskydd, också kallat IPM efter engelskans Integrated Pest Management, innebär att du ska ha koll på vilka skadegörare som dyker upp, tänka efter innan de bekämpas och följa upp resultatet. Det är ingen större skillnad mot hur de flesta arbetar redan idag. Skillnaden är att du ska kunna redogöra för hur du har kommit fram till att en viss bekämpning har varit nödvändig. Dessutom tillkommer en uppgift i sprutjournalen. Du ska där anteckna vad det är du har bekämpat.

Vad integrerat växtskydd innebär i praktiken finns beskrivet i Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om integrerat växtskydd (SJVFS 2014:42). Den som överväger att använda växtskyddsmedel i sin verksamhet ska

1. Förebygga att växtskyddsproblem uppstår. Det kan handla om växtföljd, markvård, odlingsteknik, resistenta sorter, friskt utsäde eller annat som stärker grödan eller håller tillbaka skadegörare.
2. Ha koll på grödan för att kunna bedöma om och när en eventuell bekämpning ska sättas in.
3. Välja de bekämpningsåtgärder, med tillfredsställande effekt, som har minst biverkningar på hälsa och miljö. Det kan till exempel vara att använda målspecifika medel, anpassa dosen, välja medel som förhindrar att resistens uppstår eller använda biologiska medel.
4. Ha koll på hur bekämpningen har fungerat. Att lämna en obehandlad ruta kan vara ett sätt. Erfarenheterna har man sedan användning av nästa gång åtgärder behöver sättas in.

På Jordbruksverkets webbplats, www.jordbruksverket.se/ipm, finns mer information om vad integrerat växtskydd innebär. Där finns också länkar till olika hjälpmedel som odlingsvägledning, prognoser, riskbedömningar med mera.

FUNKTIONSTEST AV SPRUTOR

Efter den 26 november 2016 måste de bom-, fläkt- och växthus-sprutor som används ha testats med godkänt resultat minst en gång under de senaste tre åren. För utomhus-sprutor betyder detta att från och med säsongen 2017 får bara testade sprutor användas. Även utan krav kan det vara en god idé att låta testa sprutan. Att rätt mängd preparat träffar där det ska, att det inte finns läckage och att reglage och annat fungerar är bra för ekonomin, den yttre miljön och den egna arbetsmiljön.

Det mesta av det som gäller hanteringen av bekämpningsmedel (växtskyddsmedel och biocider) finns samlat i Förordningen om bekämpningsmedel (SFS 2014:425). I den står att sprutor ska vara funktionstestade men man uppdrar åt Jordbruksverket att utforma reglerna kring detta.

I förordningen står också att ”Utrustning för yrkesmässig spridning av växtskyddsmedel ska vara i gott skick, lämplig för ändamålet och väl kalibrerad”. Detta gäller all utrustning, från handhållna sprutor till stora traktorsprutor. För att veta att sprutan är i gott skick är det lämpligt att göra en egen teknisk översyn varje år inför sprutsäsongen. Då kollar man sådant som går att se och känna. Jordbruksverket har tagit fram en checklista för översyn av bomspruta. Det finns inga krav på att översynen ska dokumenteras men checklistan kan vara en god hjälp så man inte missar något. Checklista och annan information om sprutteknik finns på Jordbruksverkets webbplats, www.jordbruksverket.se/ipm, under Sprutteknik och funktionstest i listan till vänster. ■

Kalka för livet

Försurningen är ett av länets största miljöproblem! Värst drabbade är länets västra och södra delar. 40 procent av länets yta ingår i åtgärdsområden för kalkning. För att motverka försurningens negativa effekter på växter, fiskar och andra djur i sjöar och vattendrag bedrivs en omfattande kalkningsverksamhet. Vi har kalkat i mer än 30 år. Har kalkningen gett något resultat?

Text Ingela Tärnåsen | Foto Jenny Kanerva Ericsson

I Jönköpings län finns tusentals sjöar och vattendrag. Många av dem har stora naturvärden. Att vi vårdar våra vatten har avgörande betydelse för många arter.

Försurningen är ett av Jönköpings läns största miljöproblem. Värst drabbat inom länet är de västra och södra delarna. Kombinationen stort nedfall av försurande ämnen och en kalkfattig berggrund som har svårt att neutralisera det sura nedfallet har gjort dessa områden mer sårbara. Nedfallet var som störst på 70-talet men har nu minskat kraftigt och en återhämtning är på gång.

VAD HÄNDER I VÅRA VATTEN VID FÖRSURNING?

När pH-värdet sjunker i mark och vatten kan metaller lösas upp och bli giftiga för djur och människor. Fiskar, som öring och mört, är känsliga för lösta metaller som sätter sig på deras gälar och gör att de får dåligt med syre. Kräfter, musslor och snäckor är försurningskänsliga eftersom de inte kan bygga upp sina skal när det finns för lite kalk i vattnet. Även groddjur är känsliga för försurning, speciellt då de är ägg och yngel. Många fåglar som lever vid vattnet äter fisk eller smådjur och när födan försvinner på grund

av försurning drabbas därför även fåglarna.

HUR BLIR DET FÖRSURNING?

När man eldar fossila bränslen, som kol och olja, bildas försurande ämnen. Även bilarnas avgaser bidrar. Transporter med fartyg till havs mellan länder släpper också ut ämnen som försurar. Dessa ämnen hamnar i mark och vatten när det regnar och ger försurning.

Skogsbruket bidrar också till försurningen. Vid avverkning tas trädstammar och ofta även grenarna och trädtopparna bort. Då förvinns buffrande ämnen från skogen och marken och vattnet blir surare och surare. Om man däremot lämnar toppar och grenar eller sprider aska på marken så blir en del av näringen kvar. På så vis får marken tillbaka buffrande ämnen igen och kretsloppet sluts. När ett träd dör naturligt går näringen, som trädet tagit upp, tillbaka till marken igen.

HUR GÅR KALKNINGEN TILL?

En del kalk läggs direkt i sjöar men det läggs även kalk på våtmarker. I våtmarkerna löser kalken upp sig lite långsammare och kommer sjöar och vattendrag tillgodo under en längre period. Kalken sprids med hjälp av

helikopter och båt. I Jönköpings län är det vanligast med helikopterspridning. Kalkning är ett sätt att på konstgjord väg förstärka markens eller vattnets buffringsförmåga.

HJÄLPER KALKNINGEN?

Ja! Kalkningen skapar förutsättningar för försurningskänsliga arter att återkomma och finnas kvar i livskraftiga bestånd. Kalkningen är betydelsefull för att bevara biologisk mångfald och rekreativvärden i försurade vatten. Men mark och vatten lider fortfarande av de stora utsläpp som en gång varit och därför kommer försurningen att finnas kvar lång tid framöver. Kalkningen måste fortsätta länge i de hårdast drabbade delarna av länet. ■

ORDLISTA

Försurning – pH-värdet i en sjö eller ett vattendrag sjunker och blir lägre än vad som är naturligt. pH är ett mått på hur surt vattnet är.

Buffrande ämnen – ämnen som neutraliserar syra.

Kalk - CaCO₃ är ett buffrande ämne.

Biologisk mångfald - Variationsrikedom bland levande organismer.

KALKNING

- Kalkning är Sveriges största enskilda miljöåtgärd.
- 40 % av länets yta ingår i åtgärdsområden för kalkning.
- I länet har det kalkats i över 30 år.
- Varje år kalkas det i länet med cirka 9 000 ton kalk i sjöar och på våtmarker. Totalt har cirka 430 tusen ton spridits sedan starten.
- Nedfallet av försurande svavel har minskat med cirka 90 % sedan slutet av 80-talet.
- Tack vare minskad försurning har kalkmängderna kunnat minska med cirka 40 %.
- Kostnaden för hela kalkningsverksamheten i länet uppgår till cirka 17 miljoner varje år.

Varg

Under året kommer vi ha en serie i Förvetet om de stora rovdjuren i länet. Först ut är vargen.

Text Jens Mattsson | Foto Lars Petersson

VARG I LÄNET

I dagsläget har vi ingen fast stam med varg i länet men vargar observeras årligen. Oftast rör det sig om ensamma individer som vandrar långa sträckor när de letar efter en partner. Under januari och februari har en varg spårats väster om Skillingaryd. Två spillningar har samlats in och analyserats för att ta reda på vilken individ det är. Resultaten av analyserna visade att det är samma varg som varit i området tidigare, under sommaren 2013 och även under vintern 2014. Vargen är en hane och har vandrat från västra Värmland. Under sommaren 2014 inträffade ett vargangrepp på får i området men vid detta tillfälle kunde inget DNA-prov

analyseras. Det kan ha varit samma varg som nu är tillbaka. Det är oklart om vargen är i området hela tiden eller om den rör sig över ett mycket stort område i södra Sverige och återkommer till Skillingarydstrakten med jämna mellanrum. Spårningarna som gjorts i vinter visar inte på något revirhävande beteende.

Hur många vargar finns det i länet? Eftersom vargar vandrar långa sträckor och inte bryr sig om landsgränser så brukar man räkna den Skandinaviska populationen. Den beräknas till mellan 316 och 520 vargar, i genomsnitt cirka 400 vargar. I Sverige beräknas antalet vargar till mellan 293 och 483, i genomsnitt 370 vargar. Under licensjakten 2015

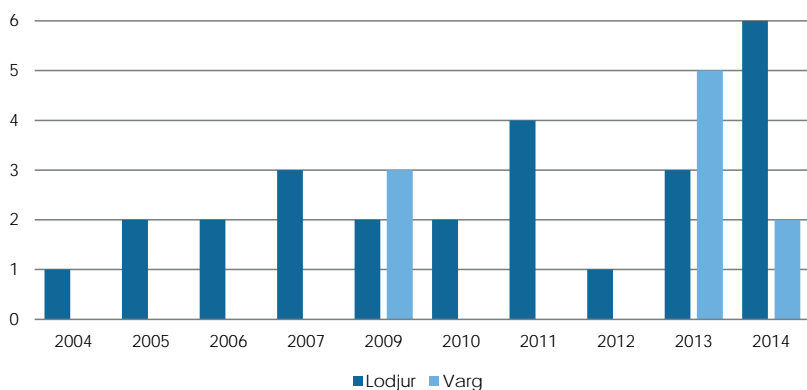
har 44 vargar skjutits i Örebro, Dalarne och Värmlands län.

VARG OCH TAMDJUR

Vargar angriper ibland tamdjur, främst får. I Jönköpings län har det inträffat angrepp de två senaste åren (se tabell). Det bästa sättet att skydda tamdjur är att sätta upp rovdjursavvisande stängsel. Det är ett 5-trådigt elstängsel alternativt vanligt fårnät kompletterat med två eltrådar.

Dessa stängsel har visat sig vara ett effektivt skydd, förutsatt att de är väl underhållna samt har satts upp enligt de villkor och anvisningar som länsstyrelsen ger.

I Landsbygdsprogrammet 2014-2020 kommer det att finnas fortsatt möjlighet att söka stöd för att sätta upp stängsel. Landsbygdsprogrammet kommer att öppna för ansökningar till stängsel mot rovdjur hösten 2015. ■

Antalet angrepp av varg de senaste tio åren, i jämförelse med antal angrepp av lodjur.

TAMDJURSÄGARE!

Anslut dig till länsstyrelsens sms-tjänst Rovdjursalert. Läs mer på Länsstyrelsens webbplats.

Rapportera observationer av stora rovdjur på <http://rovobs.se>

Sparsam körning med lantbruksmaskiner

KRAV-an slutna odlare måste från och med i år ha utbildning i sparsam körning. Det gäller alla som kör traktor mer än 80 timmar per år.

Du som missade kurserna i december får här en ny chans. Kursen innehåller enbart en teoridel men den är tillräcklig för att uppfylla KRAV-reglerna. Även konventionella odlare är välkomna till kursen.

Kursen tar upp områden som teknikens funktion och användning, körsätt, planering av körningen samt ekonomi och miljövinster med ett sparsamt körsätt. Kursledare är Sören Dahl.

Tid Måndag den 16 mars klockan 10-13

Plats Tenhults Naturbruksgymnasium.

Kursavgift är 200 kronor exklusive moms. I den ingår fika, kursmaterial och intyg på genomgången kurs. Avgiften faktureras.

Anmäl dig senast 11 mars via e-post till kursanmalan.jonkoping@lansstyrelsen.se, eller till Thordis Samuelsson, telefon 010-223 62 48. Ange om du behöver specialkost. ■

Kurs om lamning och lamningshjälp

På grund av stort intresse ordnar vi ytterligare en kurs. Medverkar gör färdhållsveterinär Katarina Gustafsson som bland annat tar upp förberedelser inför lamningen, problem och komplikationer som kan uppstå och strategier för övertaliga lamm. Praktiska övningar med fellägen tränas med lammdockor i lammlåda.

Tid Måndag den 23 mars klockan 18.00–21.30

Plats Länsstyrelsens lokaler, Hamngatan 4 i Jönköping

Kursavgift är 200 kronor exklusive moms. I avgiften ingår åhörarkopior och fika. Kompendium och lamningsfilm, 100 respektive 150 kronor (inklusive moms) finns att köpa på kursen. Anmäl dig senast den 16 mars till kursanmalan.jonkoping@lansstyrelsen.se eller till Gunvor Bergman, telefon 010-223 62 41 alternativt Lone Möller, telefon 010-223 62 46. Ange om du behöver specialkost. Antalet platser är begränsat. ■

Att äga och förvalta diken

En fungerande dränering av åkermarken är en nödvändig förutsättning för god produktion. Diken och kanaler måste skötas och många anläggningar ingår i dikningsföretag som bildades för länge sedan.

Vad gäller om min mark ingår i ett dikningsföretag? Var finns information om gamla dikningsföretag? Hur går man till väga om det behöver rensas eller vidtas andra åtgärder? Detta och lite till kan du få svar på den här kurskvällen. Marcus Lundmark från Jordbruksverkets vattenenhet reder ut vad som gäller för dikning och dikningsföretag. Det blir också tillfälle till frågor och diskussion i grupp.

Tid Måndag den 30 mars klockan 18–21

Plats Hotell Småland i Klevshult

Anmälan om deltagande vill vi ha senast onsdag 23 mars till e-post kursanmalan.jonkoping@lansstyrelsen.se eller till Thordis Samuelsson, telefon 010-223 62 48. Ange om du behöver specialkost. Fika betalas på plats.

Kvällen arrangeras av Länsstyrelsen i samarbete med LRF i Gnosjö – Vaggeryd ■

Dessa kurser finansieras delvis med EU-medel från Landsbygdsprogrammet.

Tillsammans utvecklar vi

FRAMTIDENS LANDSBYGD

